

Araştırma Makalesi / Research Article

Anonim Şirketlere Ticari Temsilci ve Ticari Vekil Atanması

Appointment of Commercial Representatives and Commercial Attorneys to Joint Stock Companies

Aleyna GÜRSES*

Öz:

Anonim şirketler, sermaye şirketi özelliklerini taşımaktadır. Şirket yapısı, ortakların sermayelerini ileri sürerek katılım sağladığı şirket tipidir. Hedef odaklı ilerleyen Anonim Şirketler, belli başlı kurullardan oluşur ve çoğunluk esasıyla yönetilmektedir. Yapısı gereği oldukça karışık olması sebebiyle “temsil” kurumundan söz edilmemesi mümkün değildir. Temsil, temsilci kavramları ne kadar gerçek kişilere özgüymüş gibi düşünülse de tüzel kişiler bakımından da önem arz etmektedir. İş hacimlerinin artması veya uzmanlık gerektiren faaliyetler üzerinde çalışılması tacir yardımcılarının hizmetinden yararlanılmasını zorunlu hale getirmiştir.

Anahtar kelimeler: *Ticari Temsilci, Ticari Vekil, Tacir Yardımcısı*

Abstract:

Public limited liability companies are in the nature of a joint stock company. The corporate structure is the type of company in which shareholders participate by putting their capital. Target-orientated public limited companies consist of certain bodies and are managed on a majority basis. It is impossible not to mention the institution of ‘representation’, which is quite complex due to its structure. ‘Although the terms ‘representation’ and ‘representative’ are considered specific to natural persons, they are also valid for legal entities. The increase in the volume of business or the realisation of activities requiring specialised knowledge has made it inevitable to benefit from the services of commercial assistants.

Keywords: *Commercial Representative, Commercial Agent, Merchant Assistant*

* İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Özel Hukuk Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi (Tez aşamasında), İstanbul, (aleynagurses@stu.aydin.edu.tr), ORCID:0009-0009-8732-6153.

Giriş

4721 sayılı TMK¹ madde 50'de düzenlenen tüzel kişilik ilkesi gereği, anonim şirketler iradelerini organları aracılığıyla ortaya koyarlar. Bu bağlamda, şirketlerin üçüncü kişilerle ilişkilerinde temsil yetkisinin belirlenmesi hukuki bir zorunluluktur. Anonim şirketler için temsil kavramı önem taşımaktadır. Temsile yetkili organ ise yönetim kuruludur. Yönetim kurulu bir veya daha fazla kişiden oluşabilir. Birden fazla kişinin olması halinde çift imza kuralı geçerlidir. Esas sözleşme ile temsil konusunda farklı düzenlemelerin yapılması mümkündür. Yönetim kurulu iş hacminin artması sebebiyle ticari temsilci veya ticari vekil atanması yapılabilir. Temsil yetkisinin kapsamı belirlenirken ağırlıklı olarak üçüncü kişilerin hakları ve menfaatleri dikkate alınmıştır. Bu sebeple, temsilcilerin şirketin konusuna giren veya girmeyen tüm işlemlerde temsil yetkisine sahip oldukları kabul edilmiştir. Ancak, üçüncü kişilerin bir işlemin şirketin faaliyet alanı dışında olduğunu bildiği ya da makul bir şekilde bilmesi gerektiği durumlarda, şirket bu işlemle sorumlu tutulamaz. Tacirlerin ürettikleri mal ve hizmetleri, iş yerlerinin bulunduğu yerden farklı bölgelere ulaştırma ihtiyacı, tacir yardımcılara olan gereksinimi ortaya çıkarır. Bazı durumlarda ise özellikli işlemler için üçüncü kişilerin deneyim ve bilgilerinden yararlanma isteği, tacir yardımcılara başvurmanın nedenlerinden biri olabilir².

1. Ticari Temsilci ve Ticari Vekil Kavramı

A. Ticari Temsilci

Şirketler Hukukunda ortakların iş yükünü hafifletmek için tacir yardımcıları yetkili kılınmaya başlanmıştır. Üçüncü kişinin üzerindeki yükümlülüğü ortadan kaldırmak ve işlem yapılan yardımcının temsil yetkisinin sınırlarını önceden bilmesini sağlamak amacıyla, çeşitli kanuni düzenlemeler getirilmiş; bu düzenlemeler doğrultusunda da ticari temsilcilik kurumu oluşturulmuştur³. Tacir yardımcıları, faaliyet biçimlerine göre bağımlı tacir yardımcıları ve bağımsız tacir yardımcıları olmak üzere iki gruba ayrılmaktadır. Bu ayrım, yardımcılarının tacirle olan hukuki ilişkileri ve çalışma şekillerine göre belirlenir. Ticari temsilciye ilişkin düzenlemeler esasen üçüncü kişilerle olan ilişkileri kapsamakta; bu doğrultuda, tacir ile ticari temsilci arasındaki iç ilişki yalnızca rekabet yaşağı çerçevesinde değerlendirilmektedir⁴.

¹ 24607 sayılı R.G. 08.12.2001 tarihinde yayınlanmıştır.

² Oruç Hami ŞENER, Ticari Temsilci ve Ticari Temsil Yetkisi, Adalet Yayınevi, Ankara 2015, s. 257.

³ İsmail KIRCA, Ticari Mümessillik, Yetkin Yayıncılık, Ankara, 1996, s. 29.

⁴ Ertan DEMİRKAPI, "6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun Ticari Temsilciye İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi". Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 12, 2010, s.814.

İşletme sahibi, kendi nam ve hesabına işlem yapmak, ticari işletmeyi yönetmek ve kendisini temsil etmesi için “ticari temsilci” atayabilir. Ticari işletmelere atanan ticari temsilci kavramı için kanunda ayrı bir düzenleme yapılmıştır. Temsil kavramı 6098 sayılı TBK⁵ 40 ve 48. maddeleri arasında düzenlenmektedir. Mülga Türk Ticaret Kanunu madde 449/1’e göre ticari temsilci, “*bir ticarethane veya fabrika veya ticari şekilde işletilen diğer bir müessese sahibi tarafından işlerini idare ve müessesenin imzasını kullanarak bilvekele imza vazetmek üzere sarih veya zımni kendisine mezuniyet verilen kimsedir*”. TBK’nın 547. maddesi ticari temsilciyi şu şekilde tanımlamıştır: “Ticari temsilci, işletme sahibinin, ticari işletmeyi yönetmek ve işletmeye ilişkin işlemlerde ticaret unvanı altında, ticari temsil yetkisi ile kendisini temsil etmek üzere açıkça ya da örtülü olarak yetki verdiği kişidir”. Kanun maddesinden anlaşılacağı üzere, ticari temsilci yalnız ticari işletmelere atanabilir. Yargıtay kararlarında da ticari temsilcinin hem idare hem de temsil yönünden yetkili olduğu ifade edilmiştir⁶. Bağımlı tacir yardımcılarının bu denli geniş yetkilere sahip olabilmesi fikri ilk olarak Alman Hukukunda doğmuş olup bu kişilere “prokurist”, sahip oldukları temsil yetkisi ise “prokura” olarak adlandırılmıştır⁷. Ticari temsilci, bir veya birden fazla ticari işletmeyi yönetmek ve temsil için atanabilir⁸. Ticari temsilcinin esnaf işletmesine atanması mümkün değildir. Ticari temsilciye açık veya örtülü şekilde temsil yetkisi verilebilir. Ticari temsilcinin Ticaret Siciline tescilli bildirici nitelik taşımaktadır⁹. Dolayısıyla tescil işlemi yapılmadan da atama gerçekleşebilir. Ticari temsilcinin atanma usulü açısından adi temsildeki kurallar geçerlidir¹⁰. Bu nedenle tacir, temsilcinin tescilden önce yaptığı işlemlerle de bağlıdır. Ticari temsilci olarak görev yapan kişiler, işletmenin merkezi ve şubelerindeki genel müdür, şube müdürü veya direktör unvanına sahip olan yöneticilerdir. Çoğu zaman bu kişiler, profesyonel yöneticiler olup, sermaye yatırımının dışında işletmenin birçok operasyonel faaliyetini yürüten kişilerdir¹¹. Kanun koyucu ticari temsilcinin tanımını yaparken aslında ne kadar geniş ve sınırlanamaz yetkilere sahip olduğunu da açıklamıştır.

⁵ 27836 sayılı R.G. 11.01.2011 tarihinde yayınlanmıştır.

⁶ Yargıtay 12 HD., 01.10.2018 tarih, 2017/5549 E., 2018/7155 K., E.T. 12.05.2025 corpus.com.tr.

⁷ İlhan ULUSAN, “İsviçre Hukukuyla Karşılaştırmalı Olarak Alman Hukukunda Prokurist”, Ord. Prof. Dr. Halil Arslanlının Anısına Armağan. İstanbul Fakülteler Matbaası, 1987, s.625’ten nakleden Nurgül YILDIZ, Bağlı Tacir Yardımcılarının Temsil Yetkisi, Onikilevha Yayıncılık, İstanbul, 2020, s.10.

⁸ Hüseyin ÜLGEN, Mehmet HELVACI, Abuzer KENDİGELEN, Arslan KAYA, Füsün NOMER ERTAN, Ticari İşletme Hukuku, Vedat Kitapçılık, 8. Bası, İstanbul 2022, s.450.

⁹ Bkz: Ticari Temsilci, ticaret unvanı altında, “vekaleten” veya “temsilen” ibareleri ile onaylı imza beyannamesindeki imzayı kullanır ve imza sirküleri istediğinde bunu belgelendirmek zorundadır.

¹⁰ Bu konuda ayrıntılı bilgi için Bkz: Kırca, Ticari Mümessillik, s.47 vd

¹¹ Fatih BİLGİLİ, Ertan DEMİRKAPI, Ticaret Hukuku Bilgisi, 21. Baskı, Dora Yayıncılık, 2024, s.72.

Türk Ticaret Kanunu madde 40/4 kapsamında her ne kadar Türk hukukunda ticari temsilci atanmasına ilişkin bir zorunluluk bulunmasa da merkezi Türkiye dışında bulunan ticari işletmeler Türkiye’de şubeleri bulunması halinde Türkiye’de bulunan bir ticari temsilci atama zorunluluğu bulunmaktadır. Ticari temsilci diğer tacir yardımcıları arasında en fazla yetkiyle donatılmış yardımcıdır. Ticari temsilciyi önemli kılan, birçok işlemi özel yetki gerekmeden yapabilmesidir. Örnek vermek gerekirse; ticari temsilci işletme faaliyetlerinin devamı için taşınmaz satın alabilir, mevcut taşınmazları ise kiraya verebilir¹². TBK madde 548’de ticari temsilcinin yapabileceği iş ve işlemler düzenlenmiştir.

B. Ticari Vekil

Ticari vekil kavramı TBK madde 551/1’de düzenlenmiştir. İşletme sahibi(tacir), her zaman yardımcılarının aynı geniş yetkisine sahip olmasını istemeyebilir. Ticari temsilci kadar yetki alanı geniş olmayan tacir yardımcıları da gerekmektedir. Ticari vekil, işletme sahibinin tek taraflı beyanı ile atanır¹³. Ticari vekil, bağımlı tacir yardımcıları grubunda yer almaktadır. Ticari temsilciye kıyasen yetki alanı oldukça sınırlıdır¹⁴. TBK madde 551/1’de ticari vekil, işletme sahibinin ticari temsilci kadar yetki vermeden, belli işlerin yürütülmesi için yetkilendirdiği kişi olarak tanımlanmıştır. Öğretide ticari vekil kavramına ilişkin farklı tanımlara yer verilmiştir. *Baştuğ/Erdem’e* göre göre ticari vekil, tacire bağlı olup temsil yetkisine sahip, ancak ticari temsilciler kadar geniş yetkilere sahip olmayan diğer tacir yardımcılarında biridir¹⁵. *Karayalçın’a* göre, ticari mümessil kategorisine girmeyen, fakat temsil yetkisine sahip tacire bağlı yardımcılar ticari vekil denir¹⁶. *Özdemir/Kınacıoğlu’na* göre, bir ticari işletmede, müessesenin faaliyet alanına giren her konuda temsil yetkisine sahip olup, ticari mümessil kapsamına girmeyen ve sınırlı temsil yetkisine sahip tacire bağlı yardımcılar ticari vekil olarak tanımlanır¹⁷. *Mimaroglu’na* göre, bir ticari işletmede, müesseseyi her konuda temsil eden, işletmenin amacına giren tüm eylem ve işlemleri gerçekleştiren ve müesseseyi yürüten kişiler dışında kalan; daha sınırlı temsil yetkisine sahip ve tacire bağlı bulunan tacir yardımcılarına ticari vekil denir¹⁸. Öğretideki

¹² Aytakin ÇELİK, Ticaret Hukuku, Seçkin Yayıncılık, 9. Baskı, Ankara, 2019, s.90.

¹³ Reha POROY, Hamdi YASAMAN, Ticari İşletme Hukuku, 20. Baskı, Seçkin Yayıncılık, İstanbul, 2024, s.295.

¹⁴ Rıza AYHAN, Mehmet ÖZDAMAR, Hayrettin ÇAĞLAR, Ticari İşletme Hukuku, Yetkin Yayınları, 6. Baskı, Ankara, 2013, s. 293.

¹⁵ İrfan BAŞTUĞ, H.Ercüment ERDEM, Ticari İşletme Hukuku, Ankara 1993, s. 153.

¹⁶ Yaşar KARAYALÇIN, Ticaret Hukuku I. Giriş – Ticari İşletme, 3. Baskı, Ankara 1968, s.494.

¹⁷ Necdet ÖZDEMİR, Naci KINACIOĞLU, Türk Ticaret Hukuku Başlangıç Hükümleri, Ankara, 5. Baskı, 1984, s.192.

¹⁸ Sait Kemal MİMAROĞLU, Ticaret Hukuku, Cilt 1, 3. Baskı, Ankara 1978, s. 492.

bu tanımlar incelendiğinde, ticari vekilin ticari işletme için atanabileceğini ve ticari temsilciye göre daha dar görev alanına sahip olduğu anlaşılmaktadır. Ticari vekilin temel unsurları, bağlı tacir yardımcılardan biri olması, genellikle bir ticari işletmenin varlığı ve ticari vekilin, işletmeyi yönetmek veya belirli işlemleri yürütmek üzere yetkilendirilmiş olması halleridir¹⁹. Ticari vekil, işletmenin tüm yönetimi için yetkilendirilmiş ise, genel yetkili ticari vekilden; işletmenin belirli işlerini yürütmek için yetkilendirilmiş ise özel ticari vekilden söz edilir²⁰. Ticari vekil, yetkileri açısından ticari temsilci ile temsilci arasında bir konumdadır²¹. Ticari vekilin atama ve görevden alınma işlemleri ticaret siciline tescil edilmez²². Ticari vekil, bazı işleri özel yetkili kılınmadığı sürece yapamaz. Bu işler kanun koyucu tarafından belirlenmiştir. Türk Ticaret Kanunu madde 551/2 uyarınca ticari vekile özel yetki verilmediği takdirde dava açamaz, açılmış davayı takip edemez, kambiyo taahhüdünde bulunamaz ve ödünç para alamaz. Tüzel kişilerde, anonim şirketlerin yönetim kurulları tarafından ticari vekil olarak atanabilir²³. Ticari vekilin özel ticari vekil mi genel ticari vekil mi konusunda bir belirleme yapabilmek için temsil yetkisinin kapsamına bakmak gerekir²⁴. Yönetim kurulu TTK madde 371/7'e göre sınırlı yetkilere sahip ticari vekil ataması da yapabilir²⁵. Genel ticari vekil, şirket ile ilgili olağan iş ve işlemleri yapabilirken, özel ticari vekil ise Kanunda özel olarak yetkilendirilmesi gereken iş ve işlemleri yapabilmektedir

2. Anonim Şirketlere Ticari Temsilci ve Ticari Vekil Atanması

Anonim şirketlerde zorunlu olan iki temel organ genel kurul ve yönetim kuruludur²⁶. Genel kurul, ortakların şirketle ilgili önemli kararları aldığı kuruldur. Yönetim kurulu, şirketin işleyişinde ve üçüncü kişilerle olan ilişkilerde şirketi temsil etmek üzere oluşturulmuş, sürekli görev yapan bir organdır. Yönetim kurulu, şirketin hukuki ve ticari faaliyetlerinin yürütülmesinden sorumludur²⁷. Yönetim kurulu üyelerine verilen yetkiler, şirketin iç yönetimini sağlarken, dış ilişkilerde ise şirketin temsil edilmesini mümkün

¹⁹ Rıza AYHAN, Ticari İşletme Hukuku, 2. Baskı, Ankara, 2007, s.594.

²⁰ Sami KARAHAN, Ticari İşletme Hukuku, Mimoza Yayınları, 27. Baskı, Konya, 2015, s.347.

²¹ Oruç Hami ŞENER, Ticari İşletme Hukuku, 2. Baskı, Ankara, 2020, s.281.

²² ÇELİK: s.93. (Bu kuralın istisnası için bkz. TTK m. 371/7)

²³ Oğuz YOLAL, Ticari Vekil, Ankara 2020, s.97.

²⁴ YOLAL: s.41.

²⁵ YILDIZ: s.145.

²⁶ Rıza AYHAN, Hayrettin ÇAĞLAR, Mehmet ÖZDAMAR, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, Yetkin Yayınları, 5. Baskı, Ankara, 2023, s.212.

²⁷ Yavuz Selim GÜNAY, Anonim Şirketlerin Temsil Esasları ve Temsil Yetkisinin Devri, Gazi Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2015, s.21.

kılan haklardır²⁸. Olağan ve olağanüstü işlemler arasında bir ayırım bulunmamakta olup yönetim kurulu, şirketin amacı ve faaliyet alanına uygun olduğu sürece her türlü işlemde yetkili olabilir²⁹. Esas sözleşmede farklı bir düzenleme yer almadığı takdirde, yönetim kurulu anonim şirketi hem iç ilişkilerde ortaklara karşı hem de dış ilişkilerde üçüncü kişilere karşı temsil etme yetkisine sahiptir³⁰. Anonim şirketin yönetimi ve temsili genellikle yönetim kurulu tarafından yapılmakla birlikte, bu durum mutlak değildir³¹. Anonim şirketlerde ticari temsilcinin atanıp atanamayacağı konusu tartışılmıştır. Mülga Türk Ticaret Kanunu'nda konuyla ilgili düzenleme bulunmaması sebebiyle Yargıtay'ın kararları ile mümkün olduğu belirtilmiştir³². Türk Ticaret Kanunu'nda ise yönetim kurulunun ticari mümessil ve ticari vekil atayabileceği hüküm altına alınmıştır. Yönetim kurulu, temsile yetkisi bulunmayan üyeleri veya şirketle hizmet sözleşmesiyle bağlı çalışanları, sınırlı yetkiye sahip ticari vekil veya diğer yardımcı tacir olarak görevlendirilebilir³³. Buna göre atanacak olanların görev ve yetkileri hazırlanacak olan iç yönergede açıkça düzenlenir. Bu halde iç yönergenin tescil ve ilan zorunluluğu bulunmaktadır³⁴. Yönetim kurulu, şirketi dış ilişkilerde temsil edecek, şirket adına işlemleri gerçekleştirecek yardımcılarını atamaktadır. Yönetim kurulunun, ticari temsilci veya ticari vekil atama yetkisini devretme hakkı yoktur. Bu yetkisini kullanabilmesi için esas sözleşmede düzenleme bulunması gerekmektedir. Anonim şirketler, TTK madde 365'e göre aksine bir hüküm olmadığı takdirde yönetim kurulu üyeleri tarafından temsil olunurlar. Temsil yetkisine sahip kişiler, şirketin amacı doğrultusunda ve faaliyet alanına giren her türlü işlem ve hukuki faaliyeti şirket adına gerçekleştirme yetkisine sahiptir³⁵. Esas sözleşmede aksi yönde bir düzenleme bulunmadığı sürece yönetim kurulu temsil yetkisini çift imza ile kullanmaktadır³⁶. Türk Ticaret Kanunu madde 370/2'de çift imza kuralının istisnai hali düzenlenmiştir³⁷. Yönetim kurulu, ticari temsilci veya ticari vekil atamak yerine, temsil yetkisini murahhas üye veya müdür gibi bir kişiye veya üçüncü bir

²⁸ Ersin OĞUZ, Anonim Şirket Yönetim Kurulunda Belirli Grupların Temsil Edilme Hakkı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019, s. 26.

²⁹ Hasan PULAŞLI, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, Adalet Yayınevi, 9. Baskı, Ankara, 2024, s.414.

³⁰ Nurgül EKECİK, Bağlı Şirketlerde Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2018, s. 40.

³¹ Cafer EMİNOĞLU, Anonim Şirket Özelinde Fıllı Yönetim Organı, Adalet Yayınevi, 2. Baskı, Ankara, 2023, s.116.

³² Özge KURU, Anonim Şirketlerde Temsil ve Temsil Yetkisinin Devri, Onikilevha Yayıncılık, İstanbul, 2022, s.296.

³³ Soner ALTAŞ, Türk Ticaret Kanuna Göre Anonim Şirketler, Seçkin Yayıncılık, 13. Baskı, Ankara, 2024, s.271.

³⁴ ALTAŞ: s.271.

³⁵ Fatih BİLGİLİ, Ertan DEMİRKAPI, Şirketler Hukuku Dersleri, Dora Yayıncılık, 9. Baskı, Ankara, 2020, s.295.

³⁶ Mehmet BAHTİYAR, Ortaklıklar Hukuku, Beta Yayıncılık, 12. Baskı, İstanbul, 2017, s.230.

³⁷ EMİNOĞLU: s.115.

kişiyi devretme yetkisine sahiptir³⁸. Yetki devri, kanunen belirlenen şartları sağlayarak gerçekleştirilir. Yönetim kurulu, temsil yetkisini murahhas üye veya müdüre devretmiş olsa da bu durum ticari mümessil veya ticari vekil atama yetkisinin sona erdiği anlamına gelmez³⁹.

Ticari temsilci ve vekilin seçimi, azli konularında yönetim kurulunun bu yetkiyi alt kademede bulunan murahhas üye ve müdür gibi kişilere devredip devredemeyeceği konusu tartışmalıdır. Konuyla ilgili öğretilerde farklı görüşler mevcuttur. *Tekinalp*, TTK madde 375/1-d'de yer alan "imza yetkisine haiz kişi" ifadesinin, yalnızca şirketin dış ilişkilerindeki temsile yönelik yetkiye sahip kişileri kapsadığı, iç işleyişte sınırlı yetkilerle görevlendirilen veya elektrik, su ve doğalgaz gibi abonelik işlemlerinde imza yetkisi bulunan kişilerin bu kapsamın dışında tutulması gerektiğini ifade etmiştir⁴⁰. *Özdamar*, kanun metnine rağmen, yönetim kurulunun ticari mümessil ve ticari vekil atama görevinin devredilebilir nitelikte olması uygulamada TTK 371/7 kapsamında tacir yardımcılarının atanmasında kolaylık sağlayacağını belirtmiştir⁴¹. *Kuru*, ticari mümessil ve ticari vekil atama görevinin, murahhas üyeler, murahhas müdürler veya daha alt düzeydeki kişilere devredilmesinin mümkün olmadığını, bu yetkinin genel kurul tarafından esas sözleşmede hüküm olsa dahi devredilemeyeceğini, temsil yetkisinin belirli kurallara bağlı olarak sıkı bir denetim tabi olması gerektiğini ifade etmiştir⁴². *Cenkci*, TTK madde 375'te yer alan müdürler terimi hem temsil yetkisi devredilen hem de yönetim yetkisine sahip olan kişileri ifade etmektedir⁴³. *Eriş'e* göre, şirketteki üst yönetimin altındaki icra yetkisine sahip kişilerin ve temsilcilerin atanması yalnızca yönetim kurulunun yetkisindedir ve bu yetki devredilemez⁴⁴.

3.Ticari Temsilci veya Ticari Vekil Olarak Atanabilecek Kişiler

Anonim şirketlerde ticari temsilci veya ticari vekil olarak atanabilecek kişilerin niteliklerine ilişkin kanunda düzenleme bulunmamaktadır. Ticari temsilci, ayırt etme gücüne haiz olmalıdır. Ticari temsilcinin tam ehliyet-

³⁸ Oruç Hami ŞENER, Ortaklıklar Hukuku, Seçkin Yayıncılık, 5. Baskı, İstanbul, 2022, s.380.

³⁹ KURU: s.298.

⁴⁰ Ünal TEKİNALP, Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar Hukuku ile Tek Kişi Ortaklığının Esasları, Vedat Kitapçılık, 2. Baskı, İstanbul, 2012, s.12-45.

⁴¹ Mehmet ÖZDAMAR, 6552 Sayılı Kanun ile TTK'da Yapılan Değişiklikler Çerçevesinde Anonim Şirketin Temsili, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.18 Sa..3-4, s.137-164.

⁴² KURU: s.307.

⁴³ Esra CENKÇİ, Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulunun Temsil Yetkisinin Devri, Yetkin Yayıncılık, Ankara, 2018, s. 43,44.

⁴⁴ Gönen ERİŞ, Ticari İşletme ve Şirketler, Seçkin Yayıncılık, 3. Baskı, Ankara,2017, s.1956.

li olması gerekmemektedir.⁴⁵ Temsilci veya vekil borç altına girmemekte, temsil olunan borç altına girmektedir. TBK madde 43’de temsil yetkisinin sona ereceği haller düzenlenmiştir. Maddeye göre ölüm, gaiplik ve fiil ehliyetinin kaybı temsil ilişkisini sona erdirir.⁴⁶ Ticari temsilciye göre yetki alanı daha dar olan ticari vekilin de görevinin bu hallerde sona ereceği kabul edilmektedir.⁴⁷ Kişinin bağımlı tacir yardımcısı sıfatının belirlenmesinde çelişki var ise kişiye verilen yetkilerin incelenmesi gerekmektedir.⁴⁸

a. Tüzel Kişilerin Ticari Temsilci veya Ticari Vekil Olarak Atanıp Atanamayacağı

6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’nda ticari temsilcinin gerçek kişi olmasını zorunlu kılan bir hüküm bulunmamasına rağmen öğretide bu konuda tartışılmıştır. Ortaya koyulan görüşler çerçevesinde konu incelendiğinde, tüzel kişilerin temsilci olarak atanamayacağı yönündeki görüşler ağır basmaktadır. *Arslanlı*, ticari temsilcilerin geniş yetkilere sahip olduğunu, geniş yetkinin getirdiği zorunlu güven ilişkisi, işletme sahibinin iradesine bağlı olmaksızın organları değişebilen tüzel kişilikle kurulamayacağını, bu nedenle tüzel kişilerin ticari temsilci olarak atanamayacağını ifade etmiştir⁴⁹. Aynı yönde görüş bildiren *İmregün*, ticari temsilcinin yetkilerinin kapsamlı olması ve tüzel kişilerin organlarında meydana gelecek değişikliklere müdahale edilememesi sebebiyle, yalnızca gerçek kişilerin ticari temsilci olarak atanabileceğini öne sürmüştür⁵⁰. Görüşü destekleyen *Arkan ise*, taraflar arasındaki ilişkinin güvene dayalı olduğunu ve tüzel kişilerin tacir ile bu güveni kuramayacağı gerekçesiyle, tüzel kişilerin ticari temsilci olarak atanmasının mümkün olmadığını savunmuştur⁵¹. *Domanıç*, konuyu eTTK ve BK kapsamında değerlendirmiş, sadece gerçek kişilerin ticari temsilci olarak atanabileceğini, tüzel kişilerin ticari temsilci olarak atanması halinde ticari temsilcilikten beklenen ihtiyaçların karşılanamayacağını ifade etmiştir⁵². *Şener*, *ticari temsilcilik kurumunun şahsi güven ilişkisine dayalı olduğunu*, tüzel kişi organının değişkenlik gösterebileceğinden dolayı güven ilişkisinin zedelenebileceğini, bu sebeple tüzel kişilerin temsilci olarak atanmama-

⁴⁵ Ahmet Selçuk GÜNTİN, Ticari Temsilcinin Temsil Yetkisi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2018, s.15.

⁴⁶ Abdullah SAYIN, Ticari Vekil, Marmara Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2016, s.110.

⁴⁷ SAYIN: s.110.

⁴⁸ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, E.2017/1648, K. 2021/1350, KT. 04/11/2021., E.T. 12.05.2025 dejure.com.tr.

⁴⁹ Halil ARSLANLI, Kara Ticaret Hukuku Dersleri Umumi Hükümler, İstanbul, 1960, s.181.;

⁵⁰ Oğuz İMREGÜN, Kara Ticaret Hukuku Dersleri, İstanbul, 1992, s.120.

⁵¹ Sabih ARKAN, Ticari İşletme Hukuku, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 2024, s.201.

⁵² Domanıç HAYRI, Ticaret Hukukunun Genel Esasları, Eskin Matbaası, İstanbul, 1988, s.318., aynı yönde Bkz: POROY, s.236.

sı gerektiğini savunmuştur⁵³. *Kuru*, şirkete atanan ticari temsilcinin tüzel kişi olması ile şirket yönetim kurulu üyesinin tüzel kişi olması bakımından şirketin temsiliyle ilgili olumlu veya olumsuz bir fark bulunmadığını, kanun koyucunun tacir yardımcılarının tüzel kişi olamayacağı yönünde bir iradesinin bulunmadığını ifade etmiştir⁵⁴. *Develi*, organ sıfatıyla tüzel kişinin temsil edilmesi, temsilin sadece bir organ aracılığıyla yapılabilmesini ve tüzel kişinin bu organlar vasıtasıyla hukuki sorumluluk taşıdığını, organ sıfatı ile temsil kurumunun tamamen ayrı olmadığını bu nedenle tüzel kişinin ticari temsilci sıfatına sahip olabileceğini ifade etmiştir⁵⁵. Temsilcilik kurumu şahsi güven esasına dayanmaktadır. Ticari temsilcilik niteliğine haiz temsilci işletme adına birçok iş ve işlemi yapabilmektedir. Temsilci, işletme sahibine yeterli ve doğru bilgiyi vermekle yükümlüdür. İşleten ile temsilci arasındaki güven ilişkisinin tüzel kişi ile sağlanamayacağından dolayı tüzel kişilerin ticari temsilci veya ticari vekil olarak atanmasının fayda sağlamayacağı kanaatindeyiz.

b. Pay Sahiplerinin Ticari Temsilci veya Ticari Vekil Olarak Atanıp Atanamayacağı

Anonim şirketlerde şirket sahibinin şirketin tüzel kişiliği olması sebebiyle ortakları şirket sahibi değildir. Ayrıca anonim şirket ortaklarının şirketi temsil ve yönetim yetkisi bulunmamaktadır. Organ sıfatına haiz olmayan ortakların ise ticari temsilci olarak atanmasında engel bulunmadığı kabul edilmektedir⁵⁶. Yönetim kurulu üyelerinin pay sahibi olma zorunluluğu TTK md.359 ile kaldırılmıştır⁵⁷. Pay sahiplerinin ticari temsilci olarak atanıp atanamayacağı konusu şirketteki konumları sebebiyle önem arz etmektedir. Öğretide bir görüş, pay sahibinin TTK m. 368 uyarınca ticari temsilci ya da vekil sıfatıyla atanmasına bir engel bulunmadığını, temsil olunanla temsilci sıfatının aynı kişilerde bulunabileceğini, söz konusu durumda temsil olunan sıfatı pay sahibine değil, anonim şirket tüzel kişiliğine ait olduğunu ifade etmiştir⁵⁸.

⁵³ ŞENER: s.207.

⁵⁴ KURU: s.315. aynı yönde Bkz: Fatih BİLGİLİ, Tüzel Kişilerin Ticari Temsilciliği- Berlin Yüksek Mahkemesinin Bir Kararı Üzerine Düşünceler, TBBD, 50. Sayı, s.42.; KIRCA., (Ticari Mümessilik), s.84.; KARAYALÇIN: s.487.

⁵⁵ Emine DEVELİ, Tüzel Kişilerin Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyeliği, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, 2016, s.100.; aynı yönde görüş için Bkz: Harun ERYİĞİT, "Tüzel Kişilerin Ticari Temsilci Olarak Atanıp Atanamayacağı Sorunu", İstanbul Medipol Üniversitesi Dergisi, Sa. 4, 2017, s. 170.

⁵⁶ KIRCA: s.74.; ŞENER: s.67.

⁵⁷ DEVELİ: s.19.

⁵⁸ KURU: s.317.

c.Yönetim Kurulu Üyesinin Ticari Temsilci veya Ticari Vekil Olarak Atanıp Atanamayacağı

Türk Ticaret Kanunu madde. 368'e göre yönetim kurulu, ticari temsilci veya ticari vekil atayabilmektedir. Yönetim kurulu üyeleri şirket sahibi olmakla birlikte yönetim ve temsil yetkisine haiz oldukları için şirket sahibine benzer konuma sahiptir⁵⁹. Organ niteliği taşıyan ya da organ gibi kapsamlı yetkilere sahip bu kişilerin daha az temsil yetkisine haiz ticari temsilci veya ticari vekil olarak atanması fayda sağlamamaktadır⁶⁰. Yönetim kurulu üyelerinin ticari temsilci olarak atanması halinde, temsil yetkilerinin kanunda yer alan sınırlamaların dışına çıkılacağı ifade edilmektedir⁶¹. Bu sebeple yönetim kurulu üyesinin ancak temsil yetkisinin bulunmadığı hallerde ticari temsilci olarak atanabilecektir. Temsil yetkisinin TTK madde 371/7'e göre, temsil yetkisine sahip olmayan üyelerin veya şirkete hizmet akdi ile bağlı olanların sınırlı yetkiye sahip olan ticari vekil veya diğer tacir yardımcıları olarak atanabilir. Burada açıklanması gereken ilk kavram "temsile yetkili olmayan yönetim kurulu üyesi"dir. Yönetim kurulu üyesi olması sebebiyle kanundan doğan temsil yetkisinin ortadan kaldırıldığı üye, temsile yetkili olmayan yönetim kurulu üyesi olarak nitelendirilecektir⁶². Temsil yetkisi kaldırılmış olan yönetim kurulu üyesinin TTK madde 371/7 uyarınca sınırlı yetkili temsilci olarak atanması halinde, şirket adına gerçekleştirilecek işlemleri yönetim kurulu üyesi olarak değil, ticari vekil sıfatıyla gerçekleştirecektir⁶³. Yönetim kurulu üyesinin sınırlı yetkili temsilci olarak atanması halinde, şirketin günlük işleriyle ilgilenebilecek olup olağanüstü işlemler için ilave yetkiye ihtiyaç duyacaktır⁶⁴. Türk Ticaret Kanunu madde 371/7'de yer alan "*yukarıda belirtilen temsilciler dışında*" ifadesine dikkat edilmesi gerekir. Kanun lafzı tahlil edildiğinde, yukarıda belirtilen temsilci ifadesinden temsil yetkisine sahip yönetim kurulu üyesi ve TTK madde 370/2 uyarınca atanmış murahhas üye ve müdürlerden bahsedildiği sonucuna ulaşılmaktadır⁶⁵. Türk Ticaret Kanunu madde 371/7 kapsamında ticari temsilcilerin

⁵⁹ Kerem Can HAZER, Tacir Yardımcılarında Bağımlılık Unsuru, seçkin yayınevi, Ankara 2025, s.170.

⁶⁰ ŞENER: s.70.; Yönetim kurulunda temsil yetkisi olmayan üyenin daha alt kademede olan ticari vekil olarak atanarak şirketin sınırlı olarak temsil etmesi, yönetim kurulu üyelerinin temsili hakkındaki temel kurallara uyuşmadığına ilişkin görüş için Bkz: PULAŞLI., s.426.

⁶¹ KIRCA: s.81.; PULAŞLI: s.427.

⁶² Yavuz Selim GÜNAY, Anonim Şirketlerin Temsili, onikilevha yayınları, 2. Baskı, 2020., s.106.; Yönetim kurulu kararı ya da TTK md. 339/2/g uyarınca esas sözleşmede düzenlenerek yönetim kurulu üyesinin temsil yetkisi kaldırılabilir.

⁶³ İsmail KIRCA, TTK m. 371.7 Hakkında Bir İnceleme: AB'ye Üyelik Yolunda Geri Adım, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, C. 30 S.3, 23-37

⁶⁴ ÖZDAMAR: s. 158.

⁶⁵ GÜNAY: s.105.

dahil olup olmadığı eleştirilmiştir. Öğretideki baskın görüş, her ne kadar farklı gerekçelerle de olsa ticari temsilcinin hükmün kapsamında olmadığı yönündedir⁶⁶. Azınlıkta olan görüşe göre ise, ticari temsilcinin hükmün kapsamı alanında olduğu yönündedir⁶⁷. Kanaatimizce yönetim kurulu üyesinin ticari temsilci veya ticari vekil olarak atanması halimde yetki çatışmasına sebep olacaktır. Türk Ticaret Kanunu md. 371/7’de koşulların gerçekleşmesi halinde yönetim kurulu üyesinin ancak “sınırlı” yetkiye sahip ticari vekil olarak atanabileceği düzenlenmiştir. Fakat anonim şirket yapısı incelendiğinde ilgili düzenlemenin tabiri caiziyse zorlama bir düzenleme olduğu kanaatinizdeyiz. Öğretideki baskın görüşe katılmakla beraber hüküm de yer alan “diğer tacir yardımcıları” kavramı sebebiyle yönetim kurulu üyesinin ticari temsilci olarak atanması mümkün olduğu kanaatindeyiz.

d.Denetçinin Ticari Temsilci veya Ticari Vekil Olarak Atanıp Atanamayacağı

Yeni düzenlemelerin yapılmasıyla birlikte denetçilerin şirket organı olmadığı belirlenmiş olup kesin şekilde bağımsız olması gerekmektedir⁶⁸. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun 400/1/c maddesine göre, denetlenecek şirketle ilişkisi bulunan bir başka şirketin veya işletmenin yöneticisi veya temsilcisi konumunda olan kişiler, denetçi olarak görev alamazlar. Kanun koyucu, ticari temsilci veya ticari vekil olarak görev yapan kişinin denetçi olamayacağını hüküm altına almıştır.

4.Ticari Temsilci ve Ticari Vekilin Atanması Usulü

Türk Ticaret Kanunu’nun 368. maddesi, anonim şirketlerin yönetim kurullarına ticari mümessil ve ticari vekil atama yetkisi tanımaktadır. Bu düzenleme, şirketin dış ilişkilerde temsil edilmesi ve ticari işlemlerinin gerçekleştirilmesi için yönetim kuruluna gerekli yetkileri verir. Bu yetki, şirket yönetiminin önemli bir parçası olup yönetim kurulunun devredemeyeceği bir yetkidir. Yönetim kurulunun kanunlar çerçevesinde başka bir organa devrettiği yetkiler, yönetim kurulunun genel yetki ve sorumluluklarını ortadan kaldırmaz⁶⁹. Yönetim kurulu, bağımlı tacir yardımcıları (ticari mümessil veya ticari vekil) atamak için esas sözleşmede özel bir hüküm bulunmasına ya da şirket iç yönergesi hazırlanmasına gerek yoktur⁷⁰. Ticari temsilci

⁶⁶ ŞENER: s.72.; KIRCA., (inceleme)., s.26.; Veliye YANLI, Gül OKUTAN NILSSON, Anonim ve Limited Şirketlerde Sınırlı Yetkili Temsilci Tayini, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C.30 S.4., s.18.

⁶⁷ CENKÇİ: s.102.

⁶⁸ PULAŞLI: s.706.

⁶⁹ Güzin ÜÇİŞİK, Aydın ÇELİK, Anonim Ortaklıklar Hukuku, Adalet Yayınevi, Cilt 1, Ankara, 2013, s.471.

⁷⁰ İsmail KIRCA, Feyzan Hayal Şehirli ÇELİK, Çağlar MANAVGAT, Anonim Şirketler Hukuku, Banka ve Ticaret

açık veya örtülü şekilde atanabilir⁷¹. Ticari temsilci atanması ticaret siciline tescil edilerek ilan edilmesi gerekmektedir. Tescil ve ilan bildirici niteliğe sahiptir⁷².

Öğretide bir görüşe göre, atama için esas sözleşmede hüküm bulunması veya iç yönerge çıkarılmasına gerekmemekle birlikte TTK madde 553/3 göre sorumluluktan kurtulabilmek için TTK madde 367/1'nin belirlediği şekil şartları dikkate alınmalıdır⁷³.

5.Temsil Yetkisinin Kapsamı ve Sınırlandırılması

a.Ticari Temsilci Bakımından

Temsil yetkisi, dış ilişkide sonuç doğurmaktadır. Temsil yetkisinin bölünmesi veya sınırlandırılması mümkündür. Ancak genel olarak ticaret siciline tescil edilmesiyle birlikte ilan edilmesi söz konusu değildir. Bu tür bir tescil yapılsa dahi, iyiniyetli üçüncü kişilere karşı geçerli ve bağlayıcı sonuçlar doğurmaz⁷⁴.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 371. maddesinin 3. fıkrasına göre, temsil yetkisinin sınırlanması, iyi niyetli üçüncü kişiler bakımından geçerli sayılmaz. Kuralın istisnası ise şube veya birlikte temsil ile sınırlamadır. Şube kaydı veya birlikte temsil konularında yapılan sınırlama tescil ve ilan edilirse iyiniyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilir. Diğer sınırlamalar ise, tescil ve ilan edilmiş olsalar dahi üçüncü kişilere karşı geçerli olmaz. (TBK madde 549)

Ticari temsilci ticari vekile nazaran oldukça geniş yetki alanına sahip bağımlı tacir yardımcılarındandır. Ticari temsilcinin yetki alanını ortak ve/veya ortaklar arasında yapılacak sözleşme hükümleri belirleyecektir. TBK madde 548/1 'de ticari temsilcinin iyiniyetli üçüncü kişilere karşı yapmaya yetkili olduğu işlemler düzenlenmiştir. İşletme sahibi adına kambiyo taahhüdünde bulunmaya ve onun adına işletmenin amacına giren her türlü işlemleri yapmaya yetkili sayılmıştır.

Ticari temsilcinin kural olarak yetki alanını sıralayacak olursak; dava açabilir, sulh olabilir, hakeme başvurabilir, kefil olabilir, bağışlama yapabilir, gayrimenkul kiralayabilir, kredi alabilir, yetki alanına giren konularla ilgili

Hukuku Araştırma Enstitüsü, Cilt 1, Ankara, 2013, s.630.

⁷¹ GÜNAY: s.76.

⁷² KARAHAN: s.334,348.

⁷³ KURU: s.324.

⁷⁴PULAŞLI: s.415.

davalarda temsil edebilir.⁷⁵ Ticari temsilci, özel olarak yetkilendirilmedikçe gayrimenkulleri devredemez. Bunlar üzerinde sınırlı aynı hak tesis edemez. Gayrimenkule ilişkin satış vaadinde bulunamaz.

Yukarıdaki açıklamalarımızda bahsettiğimiz üzere, ticari temsilcinin şube işleriyle temsil ve birlikte temsil sınırlamaları ticaret siciline tescil ve ilan edildiğinde dış ilişkide sonuç doğurmaktadır. (TTK m. 371/3)

a.1) Şube İşleriyle Temsil

Ticaret Sicil Yönetmeliğine göre bir ticari işletmeye bağlı olarak, merkezin bulunduğu veya farklı bir sicil çevresinde faaliyet gösteren, bağımsız sermaye ya da muhasebeye sahip olup olmadığına bakılmaksızın, ticari veya sınai faaliyetlerin yürütüldüğü yerler şube niteliği taşır. Kısaca şube, iç ilişkilerinde bağımlı, dış ilişkilerde bağımsız, idare ayrılığı olan; yer, sermaye ve muhasebe ayrılığı da olandır⁷⁶.

Ticari temsilcinin temsil yetkisi, sadece şube işleri hakkında işlem yapılabilecek şekilde sınırlandırılabilir. Bu şekilde getirilen sınırlamaların sonucunda ticari temsilci atandığı şubenin işlerinde yetkili olup, diğer şube ve merkezle ilgili ve işlemlerde yetkisizdir.⁷⁷ Türk Ticaret Kanunu madde 48'e göre yetkisi şube işleriyle sınırlandırılmış ticari temsilci, kendi unvanına bu durumu belli eden ibare kullanarak iş ve işlemler yapabilir. Ticari temsilcinin yetkisini şube işleriyle sınırlandırılması ticaret siciline tescil ve ilan edilmelidir. Aksi durumda 3. kişilere karşı sonuç doğurmayacaktır. Ticari temsilcinin yetkisine getirilen sınırlamalar ortak ve/veya ortakları verdiği talimat niteliğindedir.⁷⁸ Ticari temsilcinin yetkisinin bir şube ile sınırlanması durumunda, şubenin faaliyetinin sonlandırılması, temsilcinin yetkisinin de sona ermesine sebep olur⁷⁹

a.2) Birlikte Temsil

TBK madde 549/2'e göre temsil yetkisi, birden fazla kişinin ortak imzası şartına bağlanarak sınırlandırılabilir. Bu durumda, temsilcilerden birinin diğerlerinin imzası olmadan işlem yapması, işletme sahibini hukuken bağlamaz. Birlikte temsil ancak aktif temsil için geçerli olup pasif temsil yetkisi

⁷⁵ İsmail KAYAR, Ticaret Hukuku, Seçkin Yayınevi, 5. Baskı, İstanbul, 2018, s.261.

⁷⁶ Ayşe Selcen Kutgi TAŞAN, Anonim Şirketlerde Temsil Yetkisinin Yönetim Kurulu Tarafından Kullanılması, İstanbul Ticaret Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2019, s.191.

⁷⁷ KAYAR: s.263.

⁷⁸ TAMÖZ: s.54.

⁷⁹ KIRCA: s.153.

her bir temsilci için devam eder⁸⁰. Birlikte temsil ile sınırlamanın iyiniyetli üçüncü kişilere karşı sonuç doğurabilmesi için ticaret siciline tescil ve ilan edilmelidir. Birlikte temsil sınırlaması, iki veya daha fazla kişinin hareket etmesi anlamına gelmektedir.⁸¹ Fakat bu aynı anda hareket etme koşulu anlamına gelmemektedir. Ticari temsilcilerden biri sonradan açık veya örtülü şekilde irade beyanında bulunabilir.⁸² Şirkete birden fazla ticari temsilci atandığında kural olarak, her biri tek başına yetkilidir.⁸³ Fakat yönetim kurulu TTK madde 390'a uygun şekilde karar alarak bu kişilerin temsil yetkisine "birlikte temsil" şartı getirebilir.⁸⁴

b.Ticari Vekil Bakımından

Ticari vekil, ticari temsilciden daha dar kapsamlı yetkilere sahip olan ve bağımlı tacir yardımcıları arasında yer alan bir kişidir. Ticari vekiller, genel yetkili ticari vekil ve özel yetkili ticari vekil olmak üzere iki ana kategoriye ayrılmaktadır. Genel yetkili ticari vekil ortak ve/veya ortakların olağan işlemlerini yapmaya yetkilidir. Genel yetkili ticari vekil olarak örneğin, mağaza müdürü gösterilebilir⁸⁵. Olağan iş kavramının tanımı belli değildir. Çünkü her şirketin faaliyet alanı ve türüne göre olağan iş kavramı değişebilmektedir. Mesela su arıtma cihazlarıyla ilgili ihracat faaliyeti gösteren şirket ile otomobil parçaları üreten şirket için olağan görülebilecek işler farklıdır. Özel yetkili ticari vekil ise sadece kendisine verilen iş veya işlemin niteliğine göre tespit edilir.⁸⁶ Ticari vekile ticari temsilcilik yetkisi verilmediğinden, genel yetkili ticari vekilin bile işletmenin olağan dışı işlemleriyle ilgili temsil yetkisi bulunmamaktadır⁸⁷. Ticari vekillerin yetkisi usulünce duyurulmak koşuluyla sınırlandırılabilir.⁸⁸

6.Ticari Temsil Yetkisinin Sona Ermesi

TBK madde 554'e göre tacir, ticari temsilciyi azledebilir. Tacirin ticari temsilciyi azletmesi halinde taraflar aralarındaki sözleşmelerden dolayı doğan hakları talep edebilir⁸⁹. TBK madde 512'e göre ticari temsilci her zaman

⁸⁰ Ayşe SUMER, Ticaret Hukuku, Beta Yayıncılık, 4. Baskı, İstanbul, 2023, s.90.

⁸¹ TAŞAN: s.197.

⁸² TAŞAN: s.197.

⁸³ KURU: s.339.

⁸⁴ KURU: s.339.

⁸⁵ SAYIN: s.12.

⁸⁶ ÇELİK: s.93.

⁸⁷ Esra CENKÇİ, Ticari Temsilcinin Temsil Yetkisinin Sınırlandırılması Sorunsalı, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, Cilt 34 Sayı 2, 2018, s.97.

⁸⁸ ÇELİK: s.93.

⁸⁹ SUMER: s.91.

istifa edebilir fakat istifasından dolayı tacirin uğradığı zararları gidermekle yükümlüdür. TBK'nın 43. maddesinde temsilin sona ereceği haller düzenlenmiştir. Maddeye göre, temsil olunanın veya temsilcinin ölümü, gaipliğine karar verilmesi, fiil ehliyetini yitirmesi ya da iflas etmesi hallerinde, temsilcinin yetkisi sona erer. TBK madde 550 gereğince ticari temsilciye verilen yetki tescil ve ilan edilmemiş olsa dahi yetkinin sona erdiği ticaret siciline tescil ve ilan edilir⁹⁰. Aksi halde iyiniyetli üçüncü kişilere karşı sonuç doğurmayacaktır.⁹¹Tacirin iflas etmesi halinde ticari temsilcinin görevi kendiliğinden sona erer. İşletme sahibinin ölümü halinde ise mirasçılar ticari temsilciyi azlederek görevine son verebilirler. Ticari işletmenin tasfiyeye girmiş olması veya devri halinde ticari temsilcinin görevi sona erer. Ortakların değişmesi, tür değişimi, ticaret unvanının değişmesi, işletme konusunun tamamen değişmesi gibi nedenler ise temsil yetkisini sona erdiren sebepler arasında sayılamaz.

7.Ticari Vekil Yetkisinin Sona Ermesi

Ticari vekilin temsil yetkisinin sona ermesi hakkında TBK'nın 554 hükmü uygulanır. Ticari vekilin yetkinin sona ermesi ticaret siciline tescil ve ilan edilmez. Temsil ilişkisi genellikle temsil olunanın ölümü, gaip olması veya fiil ehliyetini kaybetmesiyle sona erer; ancak ticari vekilin yetkisi, ticari işletme sahibinin ölümü ya da fiil ehliyetini yitirmesi durumunda sona ermez. Bu düzenlemenin amacı, ticari işletmenin faaliyetlerinin kesintiye uğramamasını ve ticari güven ortamının korunmasını sağlamaktır⁹². İşletme sahibinin (tacir) üçüncü kişilere karşı sorumluluğunun doğmaması için temsil yetkisinin sona erdiği duyurulmalıdır. (mektup, sirküler gönderilmesi şeklinde) Ticari vekilin istifası, azli gibi durumlarında yetki belgesinin geri alınması gerekmektedir⁹³. Ticari vekilin TTK madde 371/7'göre atanması halinde temsil yetkisinin sona erdiği tescil ve ilan edilmelidir. Ticari vekilin yetkisi, ticari temsilciden farklı olarak, işletme sahibinin ölümü veya fiil ehliyetini kaybetmesiyle de geçersiz hale gelmez⁹⁴. Düzenleme ile işletme faaliyetlerinin devam etmesi ve ticari güven ortamının korunması sağlanmaktadır⁹⁵.

⁹⁰ Oğuz YOLAL, "Ticari Vekil ile Benzer Kavramların Karşılaştırılması", Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 26 Sa. 2, 2020, s.1285.

⁹¹ Yargıtay 10. Hukuk Dairesi, E. 2015/3044, K. 2015/3643, KT.03.03.2015, E.T. 12.05.2025 corpus.com.tr.

⁹² ÜLGEN, HELVACI, KENDİGELEN, KAYA, NOMER ERTAN, s.470.

⁹³ ARKAN: s.204.

⁹⁴ YOLAL: s.1280.

⁹⁵ YOLAL: s.1280.

SONUÇ

Anonim şirketlerde ticari temsilci ve ticari vekil atanması, şirketler hukukunun önemli bir unsuru olup, şirketin faaliyetlerinin etkin bir şekilde yürütülmesi ve hukuki işlemlerin güvenliği açısından büyük önem taşımaktadır. Türk Ticaret Kanunu ve ilgili mevzuat, ticari temsilci ve ticari vekil atanmasına ilişkin süreçleri ve bu kişilerin yetkilerini açık bir şekilde düzenlemiştir. Ticari temsilciler, şirketin ticari faaliyetlerini yürütme ve üçüncü kişilerle ilişkileri yönetme konusunda geniş yetkilere sahipken, ticari vekiller ise belirli işlemleri gerçekleştirme yetkisi ile sınırlandırılmıştır. Bu ayırım, şirketlerin ihtiyaçlarına göre esnek bir yapı sunmakta ve yetki karmaşasını önlemeyi amaçlamaktadır.

Ancak, uygulamada ticari temsilci ve ticari vekil atanması süreçlerinde bazı sorunlar ortaya çıkabilmektedir. Özellikle yetkilerin sınırlarının net bir şekilde belirlenmemesi, üçüncü kişilerle olan hukuki ilişkilerde belirsizliklere yol açabilmekte ve şirketin sorumluluğunu artırabilmektedir. Bu sebeple, şirket yöneticilerinin ticari temsilci ve ticari vekil atarken yetki sınırlarını açık bir şekilde tanımlamaları ve bu kişilerin faaliyetlerini düzenli olarak denetlemeleri büyük önem taşımaktadır.

Ayrıca, ticari temsilci ve ticari vekil atanmasına ilişkin mevzuatın daha net ve uygulanabilir hale getirilmesi, şirketlerin bu süreçlerde karşılaştıkları zorlukları azaltabilir. Özellikle dijitalleşmenin hızla geliştiği günümüzde, elektronik imza ve dijital yetkilendirme gibi yöntemlerin ticari temsilci ve ticari vekil atanması süreçlerine entegre edilmesi hem süreçlerin hızlandırılması hem de güvenliğin artırılması açısından faydalı olacaktır. Ticari temsilci ve ticari vekilin şirket adına gerçekleştirdiği işlemler, doğrudan şirketi bağlayıcı olması sebebiyle, işlemlerin daha sıkı bir iç denetime tabi tutulması gerekmektedir.

Sonuç olarak, anonim şirketlerde ticari temsilci ve ticari vekil atanması, şirketlerin faaliyetlerini etkin bir şekilde yürütmeleri için son derece önemlidir. Bu süreçlerin doğru bir şekilde yönetilmesi, şirketlerin hukuki risklerini azaltacak ve ticari ilişkilerinin güvenilirliğini artıracaktır. Gelecekte, mevzuatın güncellenmesi ve uygulamada karşılaşılan sorunların çözülmesi, bu alanda daha etkin bir yapının oluşturulmasına katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

ALTAŞ Soner, Türk Ticaret Kanuna Göre Anonim Şirketler, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 13. Baskı, 2024.

ARKAN Sabih, Ticari İşletme Hukuku, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 2024.

ARSLANLI Halil, Kara Ticaret Hukuku Dersleri Umumi Hükümler, İstanbul, 1960.

BAŞTUĞ İrfan, ERDEM Ercüment H., Ticarî İşletme Hukuku, Ankara, 1993.

BAHTİYAR Mehmet, Ortaklıklar Hukuku, 12. Baskı, İstanbul, Beta Yayıncılık, 2017.

BİLGİLİ Fatih, DEMİRKAPI Ertan, Ticaret Hukuku Bilgisi, İstanbul, Dora Yayıncılık 21. Baskı, 2024.

BİLGİLİ Fatih, DEMİRKAPI Ertan, Şirketler Hukuku Dersleri, İstanbul, Dora Yayıncılık, 9. Baskı, 2020.

CENKÇİ Esra, Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulunun Temsil Yetkisinin Devri, Ankara, Yetkin Yayıncılık, 2018.

CENKÇİ Esra, Ticari Temsilcinin Temsil Yetkisinin Sınırlandırılması Sorunsalı, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, Cilt 34 Sayı 2, 2018.

ÇELİK Aytekin, Ticaret Hukuku, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 9. Baskı, 2019.

ÇELİK Aydın, ÜÇŞİK Güzin, Anonim Ortaklıklar Hukuku, Ankara, Adalet Yayınevi, 1. Baskı, 2013.

DEMİRKAPI Ertan, “6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu’nun Ticari Temsilciye İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 12, Özel Sayı, 2010.

DEVELİ Emine, “Tüzel Kişilerin Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyeliği”, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Marmara Üniversitesi, 2016.

EMİNOĞLU Cafer, Anonim Şirket Özelinde Fiili Yönetim Organı, Ankara, Adalet Yayınevi, 2. Baskı, 2023.

ERİŞ Gönen, Ticari İşletme ve Şirketler, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 3. Baskı, 2017.

ERYİĞİT Harun, “Tüzel Kişilerin Ticari Temsilci Olarak Atanıp Atanamayacağı Sorunu”, İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, sayı 4, 2017.

EKECİK Nurgül, Bağlı Şirketlerde Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2018.

GÜNTİN Ahmet Selçuk, “Ticari Temsilcinin Temsil Yetkisi”, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, 2018.

GÜNAY Yavuz Selim, “Anonim Şirketlerin Temsil Esasları ve Temsil Yetkisinin Esasları”, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, 2015.

İMREGÜN Oğuz, Kara Ticaret Hukuku Dersleri, İstanbul, 1992.

KURU Özge, Anonim Şirketlerde Temsil ve Temsil Yetkisinin Devri, İstanbul, Onikilevha Yayıncılık, 2022.

KARAYALÇIN Yaşar, Ticaret Hukuku I. Giriş – Ticarî İşletme, Ankara, 3. Baskı, 1968.

KAYAR İsmail, Ticaret Hukuku, İstanbul, Seçkin Yayıncılık, 5. Baskı, 2018.

KIRCA İsmail, ÇELİK ŞEHİRALİ Hayal Feyzan, MANAVGAT Çağlar, Anonim Şirketler Hukuku Cilt 1, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2013.

KIRCA İsmail, Ticari Mümessillik, Ankara, Yetkin Yayıncılık, Ankara, 1996.

KARAHAN Sami, Ticari İşletme Hukuku, Ankara, Mimoza Yayınları, 27. Baskı, 2015.

OĞUZ Ersin, Anonim Şirket Yönetim Kurulunda Belirli Grupların Temsil Edilme Hakkı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2019.

ÖZDEMİR Necdet, KINACIOĞLU Naci, Türk Ticaret Hukuku Başlangıç Hükmeleri, Ankara, 5. Baskı, 1984.

SUMER Ayşe, Ticaret Hukuku, İstanbul, Beta Yayıncılık, 4. Baskı, 2023.

ŞENER Hami Oruç, Ticari Temsilci ve Ticari Temsil Yetkisi, Ankara, Adalet Yayınevi, 2015.

ŞENER Hami Oruç, Ticari İşletme Hukuku, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2. Baskı, 2020.

ŞENER Hami Oruç, Ortaklıklar Hukuku, İstanbul, Seçkin Yayıncılık, 5. Baskı, 2022.

POROY Reha, YASAMAN Hamdi, Ticari İşletme Hukuku, İstanbul, Seçkin Yayıncılık, 20. Baskı, 2024.

PULAŞLI Hasan, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, Ankara, Adalet Yayıncılık, 9. Baskı, 2024.

SAYIN Abdullah, “Ticari Vekil”, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, 2016.

TAMÖZ İrem, “Anonim Şirketlerde Sınırlı Yetkili Temsilci Olarak Ticari Vekil veya Diğer Diğer Tacir Yardımcılarının Atanması”, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, 2023.

TAŞAN KUTGİ Ayşe Selcen, “Anonim Şirketlerde Temsil Yetkisinin Yönetim Kurulu Tarafından Kullanılması”, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi, 2019.

TEKİNALP Ünal, Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar Hukuku ile Tek Kişi Ortaklığının Esasları, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2. Baskı, 2012.

ÜLGEN Hüseyin, HELVACI Mehmet, KENDİGELEN Abuzer, KAYA Arslan, NOMER ERTAN Füsün, Ticari İşletme Hukuku, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 8. Baskı, 2022.

YILDIZ Nurgül, Bağlı Tacir Yardımcılarının Temsil Yetkisi, İstanbul, Onikilevha Yayıncılık, 2020.

YOLAL Oğuz, Ticari Vekil, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2020.

YOLAL Oğuz, “Ticari Vekil ile Benzer Kavramların Karşılaştırılması”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, cilt 26, sayı 2, Aralık, 2020.